

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-1-8>

П. В. Гамолін

Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля», м. Дніпро, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4441-0477> – П. В. Гамолін

 gamolin.art@gmail.com

КОМПОНЕНТНО-СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА «ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ В ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»

Анотація. У статті представлено авторський погляд на компонентно-структурний склад феномену «готовність майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти». На підставі аналізу варіативних розвідок обґрунтовано такі структурні складники готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, особистісно-творчий і діяльнісно-рефлексивний. Мотиваційно-ціннісний компонент представлено професійно-інтенційним критерієм із такими показниками: зацікавленість випускника в художньо-педагогічній діяльності в позашкільних закладах освіти художнього профілю навчання; усвідомлення цінності викладання образотворчого мистецтва для розвитку творчого потенціалу учнів. Когнітивний компонент нашого дослідження представлено художньо-педагогічним критерієм, показниками якого визначені: сформованість системи теоретичних знань, практичних умінь і навичок у царині образотворчого мистецтва; володіння фундаментальними едукативними компетентностями із психолого-педагогічної та організаційно-методичної складових частин освітньо-виховного процесу в позашкільних закладах освіти. Особистісно-творчий компонент представлено суб'єктно-перцептивним критерієм, показниками якого визначено рівень сформованості комунікативних навичок і організаторських умінь, рівень розвитку художньо-образного мислення, здатність до художньо-педагогічної імпровізації та емоційну стійкість. Діяльнісно-рефлексивний компонент представлено аналітично-результативним критерієм, показниками якого є здатність до використання набутих фахових едукативних компетентностей у викладацькій діяльності, здатність до саморефлексії на художньо-педагогічну діяльність. Розкрито змістове наповнення компонентів готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти.

Ключові слова: готовність майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти, мотиваційно-ціннісний, когнітивний, особистісно-творчий, діяльнісно-рефлексивний компоненти.

P. V. Hamolin

Higher Educational Institution «Alfred Nobel University»,

Dnipro, Ukraine

COMPONENT-STRUCTURAL ANALYSIS OF THE PHENOMENON “READYNESS OF FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS TO WORK IN OUT-OF-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS”

Abstract. The article presents the author's view on the component-structural composition of the phenomenon of “readiness of future teachers of fine arts to work in extracurricular educational institutions”. Based on the analysis of variant explorations, the following structural components of the readiness of future teachers of fine arts to work in extracurricular educational institutions were substantiated: motivational-value, cognitive, personal-creative, and activity-reflective. The motivational and value component is represented by a professional-intentional criterion with the following indicators: the graduate's interest in artistic and pedagogical activities in extracurricular educational institutions of an artistic profile of study; awareness of the value of teaching fine arts for the development of students' creative potential. The cognitive component in our study is represented

by an artistic and pedagogical criterion, the indicators of which are defined as: the formation of a system of theoretical knowledge, practical skills and abilities in the field of fine arts; possession of fundamental educational competencies of the psychological, pedagogical and organizational and methodological components of the educational process in out-of-school educational institutions. The personal and creative component is represented by a subjective and perceptual criterion, the indicator of which determines the level of development of communication skills and organizational abilities, the level of development of artistic and figurative thinking, the ability to artistic and pedagogical improvisation, and emotional stability. The activity-reflective component is represented by an analytical-resultative criterion, the indicators of which are: the ability to use acquired professional educational competencies in teaching activities; the ability to self-reflect on artistic and pedagogical activities. The content of the components of the readiness of future teachers of fine arts to work in extracurricular educational institutions is revealed.

Key words: readiness of future teachers of fine arts to work in extracurricular educational institutions, motivational-value, cognitive, personal-creative, activity-reflective components.

Постановка проблеми та її зв'язок із науковими та практичними завданнями. Модернізація вітчизняної освітньої системи останніх десятиліть зумовлює висунення нових вимог до педагогічних кадрів, які забезпечують її реалізацію. Позашкільна освіта художнього профілю навчання, як одна з ланок освітньої системи, нині потерпає від браку викладачів, здатних забезпечувати художньо-естетичний розвиток молодого покоління, розкривати творчий потенціал вихованців, реагувати на їхні потреби й запити тощо. Окреслена проблема дає розуміння того, що підготовка майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти (далі – ПЗО) має відбуватися з урахуванням багатьох аспектів нашого сьогодення. У зв'язку із цим уважаємо, що феномен готовності зазначених квазіфахівців до художньо-педагогічної роботи в ПЗО є складним явищем, яке потребує різновекторного дослідження, результати проведення якого сприятимуть удосконаленню змістового наповнення та методики їх фахової підготовки, забезпечать її відповідність потребам позашкільного освітнього середовища взагалі та його учасників зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із даної проблеми; виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Проблему готовності майбутніх викладачів мистецьких дисциплін до подальшої професійної діяльності комплексно досліджувала ціла когорта вчених, серед них: Л. Базильчук, Я. Біль, С. Гармашова, Н. Гатеж, Г. Сотська, Т. Фурсикова, Л. Хан та інші. Окрім того, загальні аспекти та спеціалізовані вектори цієї проблематики розкрито в розвідках Л. Кондратенко, Л. Кузнецової, І. Лавріненко, Л. Масол, Н. Миропольської, О. Олійник, І. Онищенко, С. Подмазіної, Г. Резніченко, Т. Руденко, О. Савченко, Н. Сизоненко, С. Стельмах та інших.

Незважаючи на чималу кількість досліджень із проблеми професійної підготовки в ЗВО майбутніх фахівців у царині візуального мистецтва,

питання структурування компонентів готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до провадження художньо-педагогічної діяльності саме в позашкільних закладах, на нашу думку, досліджено та розкрито не повною мірою.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою нашої праці є обґрунтування компонентно-структурного складу феномену «готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти».

Виклад основного матеріалу дослідження. Варіативні дисертаційні дослідження останніх десятиліть презентують різноманітні складники готовності майбутніх педагогів мистецьких спеціальностей до подальшої професійної реалізації. Окреслимо деякі з них.

Г. Сотська [11] розглядає готовність майбутнього вчителя образотворчого мистецтва до навчання учнів основної школи художнього конструювання як складну інтегровану особистісну якість, у її структурі виокремлює мотиваційно-ціннісний, інформаційно-когнітивний і художньо-конструкторський спеціальний компоненти.

Серед компонентів творчої педагогічної позиції майбутнього вчителя образотворчого мистецтва Л. Хан [7] визначає аксіологічно-мотиваційний, у який закладає потреби, мотиви, систему ціннісних орієнтацій і педагогічних настанов; змістовно-когнітивний, представлений комплексом психолого-педагогічних, дидактико-технологічних і методичних знань; творчо-операційний, до якого належать професійні вміння, поєднанні із творчою активністю; особистісно-рефлексивний – особисті якості, творчий потенціал, індивідуальність, рефлексія та саморефлексія.

Я. Біль [14] представляє художньо-творчу активність майбутніх учителів образотворчого мистецтва через єдність мотиваційного (позитивне ставлення та мотивація до художньо-педагогічної роботи), змістовного (професійні едукативні компетентності та рівень їхньої сформованості) та

діяльнісного (здатність до емоційно-оціночного сприйняття та розуміння змісту композиції художнього твору) компонентів.

Огляд наукового фонду з досліджуваної проблематики засвідчує, що більшість науковців-педагогів у структурі готовності майбутніх учителів образотворчого мистецтва до подальшої професійної діяльності визначають подібні компоненти, які охоплюють базові образотворчі едукативні компетентності, мотивацію до подальшої професійної діяльності, спроможність до рефлексії та художньо-педагогічну діяльність.

Така поліаспектність феномену готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти зумовлює увиразнення чотирьох компонентів: *мотиваційно-ціннісного, когнітивного, особистісно-творчого та діяльнісно-рефлексивного*. Конкретизуємо кожен із них.

У визначенні **мотиваційно-ціннісного компонента** врахували результати розвідок О. Красовської, І. Рубель, О. Темченко, Л. Хан, Б. Чернявського, у яких вказується, що саме мотив є рушійною силою будь-якої діяльності. Так, І. Рубель [10] комплексно досліджує формування візуальної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі професійної підготовки й визначає мотиваційний компонент через позитивне ставлення та стійкий інтерес здобувачів до освіти й педагогічного процесу, мистецтва й візуальної культури суспільства, а також через їхню потребу реалізації набутих компетентностей у подальшій професійній практиці.

Першочергову роль мотиваційному компоненту у структурі готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до подальшої професійної діяльності відводить Б. Чернявський [12], представляє його через бажання студента опанувати обрану спеціальність, що досягається завдяки поступовій і цілеспрямованій роботі викладача зі студентами, під час якої запроваджуються варіативні завдання, які дозволяють опанувати навчальний матеріал кожному здобувачеві, згідно з його здібностями та можливостями.

У нашому дослідженні зазначений компонент готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти відображає рівень зацікавленості здобувачів у подальшій художньо-педагогічній діяльності в позашкільному закладі освіти. Окрім того, у цей компонент закладаємо такі аспекти: усвідомлене позитивне емоційне ставлення студента до майбутньої професії, умотивованість на досягнення високих результатів у ній; наявність сформованої системи професійних цінностей щодо обра-

зотворчого мистецтва та педагогічної діяльності, що є орієнтиром для саморозвитку та самовдосконалення; усвідомлення соціальної значущості художньо-естетичного виховання молодого покоління тощо.

Припускаємо, що мотиваційно-ціннісний компонент готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в ПЗО є спонукальним до подальших дій складником, адже зумовлює бажання кваліфікацій здійснювати художньо-педагогічну роботу в зазначених освітніх установах, представляємо його професійно-інтенційним (лат. *intentio* – «намір») критерієм, який відображає зацікавленість здобувача в художньо-педагогічній діяльності в позашкільних закладах освіти художнього профілю навчання, а також усвідомлення цінності викладання образотворчого мистецтва для розвитку творчого потенціалу учнів.

У виокремленні **когнітивного компонента** враховано наукові погляди Л. Базильчука, А. Гордаш, Л. Гарбузенко, О. Смірнов, І. Рубель, Б. Чернявського. Наявність означеного компонента уможливорює професійну художньо-педагогічну діяльність, підґрунтям якої є квінтесенція художніх, психолого-педагогічних і організаційно-методичних знань, умінь, навичок, а також здатність усвідомлено та доречно оперувати ними. Л. Базильчук [1] визначає даний компонент у структурі готовності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва до організації позакласної роботи у школі, закладає в нього образотворчу грамотність, знання загальної педагогіки, теоретичних і методологічних основ процесу організації позакласної роботи у школі та проектування освітньої діяльності з метою естетичного розвитку кожного вихованця.

Б. Чернявський [12] розглядає когнітивний компонент як єдність теоретичних, естетичних і практичних знань, які отримують майбутні вчителі образотворчого мистецтва у процесі чотирирічної фахової підготовки та рівень сформованості яких можна перевірити через моніторингові навчальні методи (контрольні, лабораторні, практичні й інші види роботи).

У структурі візуальної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва І. Рубель [10] виокремлює когнітивний компонент, змістове наповнення якого зводиться до визначення обсягу та глибини фахових знань здобувачів у сфері культури й мистецтва та теоретичне знання медіаосвітніх засобів навчання для використання їх у практичній діяльності.

У контексті нашого дослідження в когнітивний компонент закладаємо систему професійних знань, умінь і навичок із художньо-творчої (еду-

каційні компетентності з обов'язкових освітніх компонентів, які забезпечують образотворчу підготовку зазначених фахівців, як-от: академічний рисунок, академічний живопис, композиція, історія мистецтв, основи кольорознавства, пластична анатомія, плерерна практика, перспектива, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво тощо), психолого-педагогічної (знання структури педагогічного процесу в ПЗО; принципів, форм, методів навчально-виховної діяльності; вікових особливостей і закономірностей побудови й розвитку психіки вихованців цих закладів та інше), організаційно-методичної (здатність організовувати та проводити навчальні заняття і позакласні заходи, планувати та забезпечувати підвищення рівня фахової майстерності тощо) складових частин. Когнітивний компонент готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти представляємо художньо-педагогічним критерієм.

Убачаємо, що для досягнення високого рівня готовності майбутнього викладача образотворчого мистецтва до роботи в ПЗО в нього повинні бути сформовані необхідні для такої діяльності особистісні якості. Саме тому нами було визначено **особистісно-творчий компонент**, у закладені змістового наповнення якого спиралися на дослідження І. Андрощука, Т. Батієвської, О. Гудима й інших. Так, Т. Батієвська [2] виокремлює даний компонент і у визначенні необхідних майбутньому вчителю образотворчого мистецтва якостей поділяє їх на: особистісні – логічність мислення, творчий потенціал, емоційна стійкість, самоконтроль, комунікативність, відповідальність тощо; професійні – художньо-образне педагогічне мислення, інформаційно-технологічна грамотність, здатність до самоаналізу й самооцінки, професійна грамотність тощо.

На думку О. Гудима [5], до необхідних професійно-фахових якостей майбутнього вчителя образотворчого мистецтва належать схильність до педагогічної діяльності, професійна грамотність, творчий підхід до роботи, розвинене просторове мислення, готовність до систематичного самовдосконалення.

Виходячи з того, що особистісно-творчих якостей дуже багато, науковці-освітяни виокремлюють найрізноманітніші позиції, з метою визначення п'яти найбільш значущих було проведено опитування серед викладачів образотворчого мистецтва, які працюють у ПЗО, результати аналізу якого уможливили увиразнення 5 основних позицій: комунікативні здібності, організаторські здібності, розвинене художньо-образне педагогічне мислення, здатність до художньо-педагогічної

імпровізації, емоційну стійкість. Окреслимо сутність кожної названої якості.

Комунікативні здібності. На комунікативній культурі викладачів як компоненті педагогічної майстерності наголошували Н. Волкова, Л. Воят, О. Жирун, Є. Липовецька, В. Маслова, Н. Флегонтова й інші. Так, Є. Липовецька [8] вважає, що комунікаційні навички характеризуються спроможністю педагога знаходити підхід до кожного учня та встановлювати доречні взаємини, які перетворюються на творчий і особистісно мотивований процес.

Сформовані в майбутніх викладачів-художників комунікативні здібності є одним із ключових елементів професійної успішності педагога в ПЗО, адже уможливають ефективну взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу: дають можливість знайти спільну мову з різновіковими групами вихованців, зрозуміти їхні потреби, інтереси; сприяють формуванню довірливих стосунків у колективі; забезпечують налагодження партнерських стосунків із родинами учнів; дозволяють доступно пояснювати матеріал; допомагають мотивувати, надихати та підтримувати учнів у їхній діяльності тощо.

Організаторські здібності. У дослідженні педагогічної майстерності викладачів низка науковців акцентує увагу на організаторських здібностях як запоруці успішного провадження освітньо-виховного процесу; зокрема: Л. Бровчак, О. Дубасенюк, І. Олійник, А. Яцинік. Так, І. Олійник [9] вивчає складники професійно-педагогічної майстерності викладача й виокремлює організаторські здібності, які потрактовує як уміння здійснювати організаційні процеси як з окремим здобувачем, так і в колективі. У структурі організаторських здібностей майбутніх учителів Л. Бровчак [3] виокремлює три складники: здібності до самоорганізації, до організації діяльності та до організації міжособистісної взаємодії.

У контексті нашого дослідження сформовані в майбутнього викладача образотворчого мистецтва організаторські здібності забезпечать ефективне планування, координацію, проведення і оцінювання різноманітних форм художньо-педагогічної діяльності (чітке планування занять; продумане оформлення простору, у якому здійснюється освітній процес; здатність організовувати виставки, конкурси, плерери; координація різних заходів, подій і багато інших аспектів).

Художньо-образне педагогічне мислення, на важливості якого акцентують увагу І. Гавран, А. Мілясевич О. Полатайко, Лі Хан та інші вчені. Мислення педагога-художника, яке зумовлено специфікою його фахової діяльності, спрямоване

не лише на практичне втілення художніх образів, але й на донесення різного роду інформації до здобувачів через ці образи. Так, Лі Хан [7] у дослідженні художньо-образного мислення вчителя образотворчого мистецтва визначає його як активний інтелектуальний процес, який скерований на досягнення образної палітри твору мистецтва під час провадження художньої діяльності. Сформоване в майбутніх викладачів образотворчого мистецтва художньо-образне мислення дозволить їм більш вдало знаходити емоційний контакт зі своїми учнями та доносити необхідний матеріал через виразні образи, алегорії, метафори тощо.

Художньо-педагогічна імпровізація. Поняття «імпровізація», яку вважають одним із різновидів художньої творчості, означає «непередбачуваний» чи «без підготовки»; отже, головною ознакою цього процесу є раптовість. До питання формування здатності в майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей до імпровізації зверталися О. Башкір, І. Денисюк, Т. Молнар, В. Смирнський та інші. Так, С. Дубяга [6] потрактовує педагогічну імпровізацію як сукупність дій, умінь і якостей педагога, які дозволяють йому реагувати на неочікувані ситуації, що трапляються в освітньо-виховному процесі, змінюючи хід подій.

Здатність до художньо-педагогічної імпровізації дозволить майбутнім викладачам образотворчого мистецтва будувати «живий» і безпосередній освітньо-виховний процес у ПЗО, у якому педагог буде діяти не за заздалегідь наміченою схемою, а відповідно до потреб і запитів групи вихованців і кожного окремого учня.

Емоційна стійкість. У царині педагогіки та психології існує чимала кількість наукових праць, присвячених вивченню проблеми емоційної стійкості людини взагалі та педагога зокрема (І. Аршава, І. Сергєєва, К. Пилипенко, О. Шевчишена й інші). Емоційна стійкість є важливою якістю майбутнього викладача образотворчого мистецтва, адже дозволяє реагувати врівноважено, не втрачати контроль і не «переносити» негатив на учнів; підтримувати їхнє натхнення на роботу, доброзичливість і психологічний комфорт у колективі; допомагає зберігати ресурсність, не втрачати інтересу до роботи, уникати втоми, розчарування тощо.

У виокремленні *діяльнісно-рефлексивного компонента* спиралися на наукові студії вчених, у яких описані подібні компоненти, зокрема: рефлексивно-діяльнісний (О. Сергійчук), креативно-діяльнісний (Н. Гатеж, Н. Чорна), діяльнісно-творчий (О. Колоянова), процесуально-діяльнісний (О. Сорока), особистісно-рефлексивний (Цзі Лей), рефлексивний (М. Пічкур, О. Чекалова, В. Черкасов). Так, Н. Гатеж [4] розглядає креативно-

діяльнісний компонент у структурі готовності майбутніх учителів образотворчого мистецтва до виховання естетичної культури учнів і вказує на те, що він визначає сформованість у здобувачів системи фахових практичних умінь і навичок, здатність їх переносити у площину подальшої педагогічної діяльності.

Подібний компонент визначає у структурі готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів мистецьких спеціальностей Н. Чорна [13], який, на думку вченої, відображає практичну готовність студентів до подальшої професійної самореалізації, їхню творчу активність у мистецькій діяльності. До елементів креативно-діялісного компонента Н. Чорна відносить такі: сформований комплекс професійних умінь, володіння технологією саморозвитку та сформованість навичок для здійснення самостійної роботи, здатність до самоконтролю і самоаналізу, володіння методами розвитку творчих здібностей вихованців і творчий підхід до виконання завдань.

Убачаємо, що діялісно-рефлексивний компонент, який представляємо аналітично-результативним критерієм, виступає індикатором готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти, передбачає здатність до практичного використання набутих знань, умінь, навичок; здатність до самооцінки та самоаналізу своєї художньо-педагогічної діяльності, визначає рівень сформованості професійно-особистісних якостей тощо.

Згідно з вищевикладеним матеріалом, нами виокремлено високий (професійно-творче самовираження), середній (професійне становлення) та низький (професійна адаптація) рівні готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, здійснене в даній роботі обґрунтування компонентно-структурного складу феномену «готовності майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти» уможливило визначення змістового наповнення чотирьох ключових компонентів: мотиваційно-ціннісного, який демонструє зацікавленість майбутніх викладачів-художників у роботі в позашкільних закладах освіти художнього профілю навчання; когнітивного – відображає рівень квазіпрофесійних знань, умінь і навичок із художньо-творчої, психолого-педагогічної, організаційно-методичної складових частин; особистісно-творчого – показує сформованість комунікативних і організаторських здібностей, художньо-образного педагогічного мислення, емоційну стійкість, здатність до художньо-педагогічної ім-

ровізації; діяльнісно-рефлексивного – характеризує спроможність майбутнього педагога-митця до провадження художньо-педагогічної діяльності в зазначених освітніх інституціях. Отримані результати слугують підґрунтям для подальшого розроблення технології підготовки означених фахівців для сфери позашкілля.

Список літератури:

1. Базильчук Л. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної роботи в загальноосвітніх школах : монографія. Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. 287 с.
2. Батієвська Т. Формування художньо-інформаційної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва. *Педагогіка та психологія*. Харків, 2016. Вип. 55. С. 129–138.
3. Бровчак Л. Складові організаторських здібностей майбутнього вчителя. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського*. Серія «Педагогіка і психологія». 2012. Вип. 38. С. 134–138.
4. Гатеж Н. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до виховання естетичної культури учнів закладу загальної середньої освіти : дис. ... канд. техн. наук : 13.00.04. Київ, 2019. 353 с.
5. Гудим О. Особливості формування професійно-фахових якостей майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в системі вищої педагогічної освіти. *Студентський альманах* : збірник магістерських робіт. 2012. Вип. 2.
6. Дубяга С. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до педагогічної імпровізації : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 21 с.
7. Лі Хан. Формування творчої педагогічної позиції майбутніх учителів образотворчого мистецтва : дис. ... докт. філос. : 011. Київ, 2021. 286 с.
8. Липовецька Є. Зміст професійної діяльності керівника гуртка декоративно-прикладного мистецтва. *Психолого-педагогічні науки*. 2018. № 3. С. 128–132.
9. Олійник І. Складові елементи професійно-педагогічної майстерності викладача вищої школи. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Педагогіка і психологія». 2016. № 2 (12). С. 251–258.
10. Рубель І. Формування візуальної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2020. 298 с.
11. Сотська Г. Підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва до навчання учнів основної школи художнього конструювання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 20 с.
12. Чернявський Б. Методика навчання майбутніх учителів образотворчого мистецтва проектування із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2019. 225 с.

13. Чорна Н. Сутність та структура готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів мистецьких спеціальностей. *Вісник Запорізького національного університету*. Серія «Педагогічні науки». 2012. № 1 (17). С. 192–196.

14. Ян Бінъ. Формування художньо-творчої активності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки : дис. ... докт. філос. : 011. Суми, 2021. 205 с.

References:

1. Bazylchuk, L. (2014). *Pidhotovka maibutnykh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva do orhanizatsii pozaklasnoi roboty v zahalnoosvitnikh shkolakh* [Preparation of future fine arts teachers for extracurricular activities in secondary schools]. Uman: VPC "Vizavi", 287 p.
2. Batiievska, T. (2016). *Formuvannia khudozhno-informatsiinoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva* [Formation of artistic and informational competence of future fine arts teachers]. *Pedahohika ta psykhologhiia*, (55), P. 129–138.
3. Brovchak, L. (2012). *Skladovi orhanizatorskykh zdbnostei maibutnoho vchytelia* [Components of organizational abilities of a future teacher]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeny M. Kotsiubynskoho. Seriia "Pedahohika i psykhologhiia"*, (38), P. 134–138.
4. Hatezh, N. (2019). *Pidhotovka maibutnykh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva do vykhovannia estetychnoi kultury uchniv zakladu zahalnoi serednoi osvity* [Preparation of future fine arts teachers for the aesthetic education of secondary school students] (Candidate's thesis, 13.00.04). Kyiv. 353 p.
5. Hudym, O. (2012). *Osoblyvosti formuvannia profesiino-fakhovykh iakostei maibutnoho vchytelia obrazotvorchoho mystetstva v systemi vyshchoi pedahohichnoi osvity* [Peculiarities of forming professional qualities of future fine arts teachers in the system of higher pedagogical education]. *Zbirnyk mahisterskykh robit "Studentskyi almanakh"*, (2).
6. Dubiaha, S. (2008). *Pidhotovka maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly do pedahohichnoi improvisatsii* [Preparation of future primary school teachers for pedagogical improvisation] (Author's abstract of candidate's thesis, 13.00.04). Kyiv. 21 p.
7. Li, Khan. (2021). *Formuvannia tvorchoi pedahohichnoi pozytsii maibutnykh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva* [Formation of creative pedagogical position of future fine arts teachers] (PhD thesis, 011 – Education). Kyiv. 286 p.
8. Lypovetska, Y. (2018). *Zmist profesiinoi diialnosti keriivnyka hurtka dekoratyvno-prykladnoho mystetstva* [Content of professional activity of the leader of the decorative and applied arts club]. *Psykholohopedyohichni nauky*, (3), P. 128–132.
9. Oliinyk, I. (2016). *Skladovi elementy profesiino-pedahohichnoi maisternosti vykladacha vyshchoi shkoly* [Components of professional-pedagogical mastery of a

higher education teacher]. *Visnyk Dnipropetrovskogo universytetu imeni Al'fredda Nobelia. Seriya "Pedahohika i psykholohiia"*, (2), P. 251–258.

10. Rubel, I. (2020). Formuvannia vizualnoi kul'tury maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva v protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of visual culture of future fine arts teachers in the process of professional training] (Candidate's thesis, 13.00.04). Odesa. 298 p.

11. Sotska, H. (2008). Pidhotovka maibutnoho vchytelia obrazotvorchoho mystetstva do navchannia uchniv osnovnoi shkoly khudozhnoho konstruiuvannia [Preparation of future fine arts teachers for teaching secondary school students artistic design] (Author's abstract of candidate's thesis, 13.00.04). Kyiv. 20 p.

12. Cherniavskiy, B. (2019). Metodyka navchannia maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva proiektuvannia iz zastosuvanniam informatsiino-

komunikatsiinykh tekhnolohii [Methodology of teaching future fine arts teachers design using information and communication technologies] (Candidate's thesis, 13.00.02). Kyiv. 225 p.

13. Chorna, N. (2012). Sutnist' ta struktura hotovnosti do profesiinoho samorozvytku maibutnikh uchyteliv mystets'kykh spetsial'nostei [Essence and structure of readiness for professional self-development of future teachers of art specialties]. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Pedahohichni nauky*, (1), P. 192–196.

14. Yan, B. (2021). Formuvannia khudozhno-tvorchoi aktyvnosti maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva v protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of artistic and creative activity of future fine arts teachers in the process of professional training] (PhD thesis, 011 – Education). Sumy. 205 p.

© П. В. Гамолін, 2025

Оглядова стаття

Надійшла до редакції 22.04.2025

Прийнято до публікації 04.06.2025